

OB RAZSTAVI

Kako mladi umetniki mislijo starost

V prostoru za umetnost KiBela v MMC Kibla so včeraj odprli skupinsko razstavo umetnikov mlajše generacije **Obraz na obrazu**

Petra Vidali

Obraz na obrazu je družbeno angažiran projekt umetnikov mlajše in srednje generacije, ki v svojih individualnih projektih poglobljeno razmišljajo o družbenem odnosu do staranja in vabijo h kritični refleksiji o medgeneracijskih razlikah, podobnostih in izzivih," se glasi vabilo na razstavo. Razstavljajo **Blaž Gutman, Đejmi Hadrovič, Luka Hernet, Klara Kracina, Keiko Miyazaki, Tejka Pezdirc, Lucija Rosc** in **Matej Zupan**, kuratorka je **Sara Nuša Golob Grabner**. S ku-

ratorko in Blažem Gutmanom smo se pogovarjali pred otvoritvijo.

Ne diagnoza in terapija, temveč umetniška empatija

Sara Nuša Golob Grabner: "Vse projekte sem poznala že od prej. Razstava se mi je spontano sestavljala skozi leta. Gledala sem razstave in pisala kritike in opazila sem, da se veliko umetnikov mlajše in srednje generacije ukvarja z medgeneracijskimi vprašanji, preteklostjo in dediščino. In zdaj sem jih imela priložnost zbrati. Hkrati pa sem hotela narediti to tudi zase, tudi mojega življenja se je dotaknila demenca. To so kompleksne teme, ki jih po navadi naslavljamo samo preko diagnoz in terapij, manj pa iz izkušenj starajočih in tistih, ki jih pri tem spremljajo. Ti avtorji pa ustvarjajo iz osebnih izkušenj. Na neposreden, a zelo empatičen način se spopadajo z zgodbami svoje družine in vidijo v tem vrednost. Teme se ne lotevajo z višjo moralo zunanjih opazovalcev, temveč izhajajo iz svojih zgodb."

Sara Nuša Golob Grabner: "Umetniki se teme ne lotevajo z višjo moralo zunanjih opazovalcev, temveč izhajajo iz svojih zgodb."

Nisem hotela samo dokumentarnosti ali omejenosti na določen medij, fotografijo ali slikarstvo. Ni bil pomemben medij, temveč to, kaj izraža. Zgodbe se prepletejo v zelo različne materialne oblike. Tejka Pezdirc s svojim "trebuhom" (del razstave serije dislociranih organov, ki je bila postavljena v Galeriji Božidar Jakac) na primer tematizira obrobno pozicijo staranja, vprašanja, kako v telesu čutimo stvari, kako procesiramo čustva. Kar je najgloblje, tudi vse

to, kar gledamo na razstavi, začutimo v trebuhu, ne?

Na razstavi je tudi manjši izsek iz serije Babiščina Lucije Rosc, ki je pretopila zlasti zob svoje še živeče babice in si ga dala v svoja usta, projekt pa umetniško dokumentirala.

Đejmi Hadrovič se predstavlja s pripovedmi iz lastne družine. Govori o tem, kako so ženske na Balkanu realizirale feminizem - kako so majhna, pri nas že presežena dejanja delovala kot skrajna oblika emancipacije.

Na videu Keiko Miyazaki, ki že več kot dvajset let živi v Sloveniji, gledamo obraz z masko proti gubam.

Klara Kracina se je tudi v diplomskem delu ukvarjala z najdenimi predmeti, tokrat z najdenimi fotografijami, ki jih je predelala v sitotiske, nanje pa nalepila "spominske listke", recimo sezname za nakupovanje. Starejši pozabljajo majhne reči, velikih momentov pa ne.

Fotograf Luka Hernet, ki je že razstavljaval v UGM Šopu, je začel fotografirati zato, ker je njegov ded obsesivno zbiral vrtno palčke. Fotografiranje ju je zblížalo v zadnjem letu dedovega življenja. Matej Zupan pa je naredil kolaž življenja svojega deda in spominov svojega očeta na deda. Svoja slikarska dela je pomešal s predmeti, ki so ostali, prav tako je na več načinov likovno predelal dedov osebni dokument. Dokument je dokaz o obstoju, druga dela pa pričajo o tem, kako so ga dojemali."

Goreče hiše, utapljanje, relikti in Iskrice

Blaž Gutman je dokumentarni in avtorski fotograf. Leta 2022 je magistriral iz

fotografije na Ulster University, Belfast School of Art na Severnem Irskem. Med 1014 prijavami z vsega sveta je bil med devetnajstimi finalisti v ožjem izboru Kranj Foto Festa 2024 s projektom Pred sedemdesetimi leti je bilo pred sedmimi minutami. Projekt o demenci je razvijal tudi v sklopu mojstrskega tečaja Fotografija opolnomoča s Susan Meiselas v Galeriji Jakopič. Ob razstavi v Kibli je povedal, da je to edini umetniški projekt, ki se mu - ob delu fotografa v Muzeju in galerijah mesta Ljubljana - posveča. Ukvarjanje z njim pomeni ukvarjanje z očetom. "Začel sem leta 2016, ko je moj oči, Janez, zbolel za demenco. In še zdaj delava skupaj. Najprej sem fotografiral samo njega, kako se spoprijema s to napredujočo boleznijo, potem pa se mi samo fotografiranje ni zdelo dovolj, želel sem, da bi še on dodal svoj del, svojo zgodbo. Na srečo gre pri njem demenca malo počasneje in je še lahko sodeloval, četudi kratkoročnega spomina več nima. Delati sva začela z uporabo terapevtske fotografije, kar pomeni, da sem fotografije, ki sem jih naredil skozi leta, natisnil, oče je vsakič izbral eno, ki se mu je zdela zanimiva - a je seveda ni prepoznal -, in sva se začela o njej pogovarjati. Takšna fotografija je terapevtska, ker preživljaš čas z osebo, poskušaš nekaj 'izvleči' iz nje, poskušaš najti neki smisel v situaciji in jo prikazati malo drugače, kot je običajno. Seveda bi lahko izbral bolj temačne fotografije, a se nisem odločil za to, poskušal sem najti bolj pozitivno plat.

Na osrednji, veliki fotografiji je oče, ki gleda letalo. Ko je fotografijo zagledal leto po tem, ko je bila posneta, se je spomnil, kako so med vojno zavezniška letala letela nad njegovo

Blaž Gutman: Pred sedemdesetimi leti je bilo pred sedmimi minutami, fotografija, 2024 - zgodba o izgubljeni in znova najdeni uri, ki se je dečku, zdaj dementnemu očetu, zasvetila na poti Foto: Blaž Gutman

glavo in bombardirala naše kraje. To je ta dolgoročni spomin, ki še ostane. In vse barvne fotografije na razstavi so njegovi dolgoročni spomini. Ko je videl fotografijo kamnoloma, se je spomnil, kako sta z bratom kot fanta nabirala fosile, zato je na fotografijo narisal fosile. Ob fotografiji ure se spomni zgodbe o uri, ki jo je izgubil, ko je bil otrok. Vendar jo je šel iskat, še enkrat je prehodil pot, in naenkrat se mu je zalesketala na tleh. Hiša, ki jo je narisal čez svojo fotografijo ognja, prihaja iz spomina na drugo svetovno vojno in nemško požiganje hiš. Ob tem plavalcu se je spomnil, kako je v mladosti reševal utaplajočega človeka. Zadnja, fotografija gozda, pa je spomin na sprehod, na katerem se je izgubil." Subtilne, nevsiljive metafore izgubljenega in najdenega časa in poti, velikega ognjenega opustošenja, a tudi drobnih iskric, ki zasvetijo v temi, relikto, ki se jih izgubljači se in njihovi bližnji oprijemajo.

Slaba socialna varnost in negotovost ne pomagata pri soočanju

Disociacija od dejstva, da je staranje proces, ki nam je vsem neizogiben, nas hitro prepriča, da gre le za neprijeten del življenja, s katerim se pogosto ne znamo soočiti ne na osebni ne na medčloveški ravni, je ob razstavi zapisala Sara Nuša Golob Grabner. Ob tem spomnimo na nedavno izjavo italijanskega pisatelja Claudia Magrisa: današnje stanje duha zaznamujejo vojne, bliskovit razvoj tehnologije in prepad med generacijami, zaradi katerega se po eni strani starejši počutijo vse bolj osamljeni in odtujeni od sveta, mladi pa pozabljajo lekcije, ki nas jih je naučila zgodovina.

Kuratorka dodaja, da slaba socialna varnost in oskrba, ki tretjemu življenjskemu obdobju dodajata pridih groze in negotovosti, pri soočanju mladih s starostjo seveda ne pomagata. "V luči ekstenzivnih skrbi, mladostnih lepoteh standardov, nerazumevanja drugačnosti sočloveka in obsedenosti s produktivnostjo kot merilom vrednosti se prepogosto izgubi sočuten in niansiran pristop k starejšim generacijam in vplivu, ki ga naši predniki puščajo na nas." Toda "naša življenja kljub smernicam sistema ne obstajajo v komori. Kot ekosistemi so povezana s številnimi nevidnimi koreninami in procesi, ki zahtevajo soodvisnost, odzivnost in upoštevanje."

Postavljanje razstave Foto: Kibla

37. Mednarodni festival *Imago Sloveniae*

IZPOSTAVLJAMO

28.7.
20.30 | PONEDELJEK
LJUBLJANA, MESTNI MUZEJ

ELISABETH PLANK
AVSTRILJA
harfa

Vstop prost

WWW.IMAGOSLOVENIAE.NET

